

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Z činnosti JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 2 (1957), No. 5, 638--649

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137179>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1957

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z ČINNOSTI JČMF

ZE SCHŮZE ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU JČMF, KONANÉ DNE 13. ÚNORA 1957

Dne 13. II. 1957 se konala v Národním klubu v Praze druhá schůze ústředního výboru JČMF. Na pořadu jednání bylo

dopoledne: přednáška s. M. Jelínka, „Ženevská konference o vyučování matematice a některé závěry pro naši práci“;

přednáška s. prof. dr L. Zachovala, „Osłavy padesátiletí fyzikálního ústavu Karlovy university a konference čs. fyziků“;

odpoledne: schválení zápisu z minulé schůze ústředního výboru; zprávy: předsednická, jednateleá, hospodářská, o činnosti slovenského výboru JČMF; schválení nových poboček; přijímání nových členů; jednac řád ústředního výboru a předsednictva Jednoty; pracovní řád poboček Jednoty; zprávy komisí pro matematické a fyzikální přednášky; o dalším vydávání knižnic „Cesta k věděni“ a „Kruh“ a otázka distribuce vědecké literatury; závěr.

Schůzi zahájil předseda JČMF s. dr. Fr. Kahuda, ministr školství a kultury. Uvedl, že schůze ústředního výboru Jednoty (v dalším ústřední výbor) mají být významnými zasedáními, která mají přinést poučení o vědeckém životě u nás a v cizině. Předsednictvo JČMF (v dalším předsednictvo) proto rozhodlo dát na pořad jednání každého zasedání přednášky o vědecké práci, o výchovné práci ve školách, o významných vědeckých událostech, o kulturních akcích a pod. S obsahem přednášek mají být seznamovány také všechny pobočky Jednoty. Organisační otázky, i když jsou jisté důležité a musí být projednávány, nemají být těžištěm zasedání ústředního výboru. Podle tohoto rozhodnutí zařazuje předsednictvo již na dnešní schůzi dvě přednášky, přednášku s. Jelínka a přednášku s. Zachovala (viz výše pořad jednání).

Soudruh Jelínek podal především stručnou zprávu o obsahu jednání ženevské konference. Konference se zabývala dvěma hlavními otázkami: otázkou výuky matematice na střední škole a otázkou školské inspekce. Soudruh Jelínek sdělil plenu zajímavý poznatek, který konference v Ženevě ukázala, totiž, že řada problémů, spojených s uvedenými otázkami je povahy světové (přepřeracování učebních plánů, problém školních budov, problém dostatečného počtu učitelů matematiky, rostoucí požadavky na výuku na středním školském stupni, který klade prude se rozvíjející technika a jiné).

Podrobněji potom promluvil s. Jelínek o postavení matematiky v celém učebním plánu střední školy a v životě vůbec, o učebních osnovách matematiky, o učebnicích, o otázce přípravy kvalifikovaných učitelů, o školské inspekci. Soudruh Jelínek uvedl řadu zajímavých a poučných faktů a provedl některá dílčí srovnání našeho školství se světovým průměrem, jak se tento jevil v diskusi na ženevské konferenci, a zejména pokud jde o kapitalistické státy.

Přednáška s. Jelínka vyvolala velmi živou diskusi, která přinesla mnoho cenných postřehů, a námětů pro další práci Jednoty:

S. Menšík mluvil o tom, že je u nás strach z matematiky, který je třeba neutralisovat, zejména proto, že žactvo se pro tento strach vyhýbá oborům, které vyžadují větších znalostí z tohoto předmětu.

S. Veselý měl několik závažných připomínek. Uvedl, že je třeba přezkoumat otázku diferenciac ve výuce od 9. ročníku 11leté střední školy. Nesouhlasí s odstraňováním logické systematickosti ve výuce matematice. Matematika je předmět hlavně deduktivní, je proto třeba učit mladé lidi deduktivně myslet. Poměr mezi matematikou a fyzikou je u nás nezdravý. Matematika má sloužit fyzice, na druhé straně však se má fyzika zajímat o matematiku, hledat možnosti fyzikálních interpretací matematických pojmů. Nutno stále přihlížet k technické praxi, zejména k zjednodušování, jež jsou v technice nutná. Mladé lidi je nutno učit operovat s fyzikálními jednotkami. Vinu na dnešním poměru mezi matematikou a fyzikou mají fyzikové, kteří vyklidili pole geometriím. Časopis „Matematika ve škole“ se odtrhl od fyziky, ač by měl být pro oba předměty společný. Školská inspekce by měla mít hlavně funkci poradenskou, nejen čistě kontrolní.

S. Borůvka vidí jádro problému v učitelích. Navrhuje dále, aby pobočky Jednoty pořádaly pro uchazeče o vysokoškolské studium schůzky se zkušenými pracovníky vysokých škol, spojené s výkladem o vysokoškolském studiu a jeho vyhlídkách.

S. Kraemer se přimlouvá za to, aby pobočky Jednoty pomáhaly dálkově studujícím učitelům, zejména v začátcích jejich studia.

S. Hník vidí příčinu strachu z matematiky, o němž hovořil s. Menšík, ve způsobech výkladu. Připojuje se k mínění s. Borůvky, že hlavní je tu učitel. Uvádí příklad z Liberce, kde se na pomoc studentům pořádají měsíční schůzky se studenty, na nichž se přednáší a hovoří o odborných themech. Schůzky mají dobrou účast a přinášejí užitek.

S. Nožička připomíná, že by se Jednotě měla dát oficiální posice a váha, aby se mohla zúčastňovat různých jednání, posuzovat různé návrhy a pod.

Soudruzi Kahuda a Vyčichlo na to odpovídají, že Jednota toto právo má, a nejen právo, ale i povinnost, jak o tom hovoří organizační řád. Jednota nemůže mít ovšem právo rozhodovací.

S. Pleskot navrhuje, aby Jednota pořádala methodické kurzy pro učitele matematiky.

S. Zelinka upozorňuje na to, že také Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí se zabývá otázkami výuky, zejména výuky v exaktních vědách. Jednota by měla v tomto směru se „Společností“ spolupracovat.

S. Vyčichlo odpovídá, že pobočky mají spolupracovat se „Společností“. Někde se tak již děje (Pardubice, Liberec).

S. Fuka připomíná, že by ústřední výbor měl dát pobočkám směrnice pro účast na vypracovávání učebních plánů, osnov, učebnic atd. S našimi učebními plány nemůžeme být spokojeni, zejména pokud jde o učební plány pro fyziku. Výuka fyzice je v situaci ještě horší než výuka matematice. Na našich středních školách jsou matematika a fyzika vzájemně izolované. To je těžká závada. Dále se s. Fuka připojuje k mínění s. Veselého, že by měl být společný časopis „Matematika a fyzika ve škole“.

S. Běloun hovořil o nedostatku kvalifikovaných učitelů matematiky a nutnosti tyto získávat různými formami, na příklad přípravnými kurzy, dálkovým studiem a pod. Navrhuje pořádat pro učitele konference o otázkách výuky. Zvláště kriticky posuzuje s. Běloun nedostatky ve vydávání populární matematické literatury a v její distribuci.

S. Kořínek předběžně shrnuje diskusi:

Jednota se vždy starala o věci školské a bude v tom nadále pokračovat, proto také byla dána na pořad jednání přednáška s. Jelínka. Strach z matematiky, jak se o něm v diskusi hovořilo, se musí potlačovat; je to ovšem v prvé řadě věcí učitelů samých. Požadavek odborné kvalifikace učitelů matematiky je samozřejmý. Pokud jde o výuku matematice, je třeba širšího pohledu na věc, především je třeba určit správné místo matematiky v soustavě všeobecného vzdělání. Při výkladu je třeba rozumného a lidského poměru k žákovi, zejména k žákovi s průměrným nadáním pro matematiku. Toho času se vede v tisku často nemístná kampaň o výuce matematice, kampaň, obracející se zejména na rodiče; s touto kampaňí by se mělo přestat. Vinu na nekoordinovanosti ve výuce matematice a fyzice vidí s. Kořínek v osnovách. Uvádí konkrétní návrh Jednoty, pokud jde o počet hodin pro fyziku, a to 9 hodin týdně v 9. až 11. ročníku 11leté střední školy. Do 9. ročníku nelze potřebnou matematickou přípravu provést.

Slovo si ještě vyžadují soudruzi Slavík, Vyčichlo a Zelinka.

S. Slavík navrhuje:

1. Ústřední výbor nechť pečuje o to, aby Jednota nebyla jen společnost diskutující, ale také činná. Zejména nechť se také zúčastní při jmenování učitelů matematiky a fyziky;
2. zavést pravidelné odborné přednášky pro žactvo 11letých středních škol;
3. pomoci při vytváření spolupráce matematiky s fyzikou. K tomu je třeba společné základny, které dnes není, a oboustranného pochopení se strany matematiků a fyziků. Jednota nechť o této otázce uspořádá diskusi.

S. Vyčichlo připomíná, že by se ústřední výbor matematické olympiady měl zabývat cílem této soutěže i formami, v jakých se koná. S. Vyčichlo si není jist, není-li dnešní dobrá početní účast v této soutěži jen vnější okázalou slupkou. Pobočky Jednoty by tu měly spolupracovat v krajích.

S. Zelinka k tomu připomíná, že úspěšní účastníci MO odcházejí většinou na technické obory, což ústřední výbor MO nepokládá za nezdravé.

Tím diskuse k přednášce s. Jelínka skončila a plenum přijímá jednomyslně toto usnesení:¹⁾

Ústřední výbor ukládá předsednictvu, aby posoudilo všechny náměty, vyšlé z diskuse k přednášce s. Jelínka, a aby provedlo potřebná opatření k jejich eventuální realizaci.

Zejména se ústřední výbor ztotožňuje s návrhem s. Veselého a pověřuje předsednictvo, aby tlumočilo ministru školství a kultury naléhavě oprávněnost požadavku přeměnit časopis „Matematika ve škole“ v časopis „Matematika a fyzika ve škole“.

¹⁾ Znění usnesení podávám ve formulaci, jak se mi ji podařilo zachytit přímo na schůzi.

Ústřední výbor se dále ztotožňuje s návrhem s. Borůvky a vyzývá všechny pobočky, aby urychleně započaly se svoláváním schůzek s abiturienty 11-letých středních škol, na nichž by pracovníci vysokých škol (univerzit a technik) promluvíli ke studentům, aby je získali pro studium matematiky a fyziky na vysokých školách.

Ústřední výbor ukládá všem pobočkám, aby ve smyslu návrhu s. Fuky věnovaly zvýšenou pozornost novým učebním plánům a učebnicím, aby je postupně projednávaly a aby své připomínky zasílaly ústřednímu výboru.

Jednání pokračovalo přednáškou s. prof. L. Zachovala.

Soudruh Zachoval říká úvodem, že

„v roce 1907 byla dostavěna budova Fysikálního ústavu Karlovy university, v rozsahu sice odpovídajícím polovici Strouhalova plánu, přece však na svou dobu velmi rozsáhlá a dobře rozvržená. Bylo rozhodnuto vzpomenout vhodným způsobem tohoto výročí. Za nejvhodnější bylo uznáno uspořádání konference československých fyziků s mezinárodní účastí. Konference by měla mít podle tohoto rozhodnutí pokud možno širokou základnu, aby obsáhla všechny obory fyzikální práce v ČSR. Její činnost by měla probíhat v sekcích, které by pracovaly každá ve svém speciálním oboru, na přísně odborném základě bez zřetele k širší fyzikální veřejnosti. Plenární zasedání by tvořilo oficiální pojitko pracovníků v sekcích, kteří jinak budou mít ovšem možnost setkat se i při různých společenských příležitostech v době konference. V těchto sekcích by měla mít zvláštní úkoly a postavení také sekce pedagogická. Na těchto zásadách organizuje přípravný výbor konferenci. Konference se má konat v září tohoto roku.“

Soudruh Zachoval pak hovořil o historii vybudování Fysikálního ústavu Karlovy university a podrobně probral obsah a úkoly konference a přípravy její organizace, a značnou část své přednášky věnoval otázce výchovy vědeckého a učitelského dorostu ve fyzice. V tomto směru také vyvolala přednáška s. Zachovala živou diskusi, zaměřenou zejména na účast Jednoty na přípravě a zajištění konference, zejména pokud jde o sekci pedagogickou:

S. Valouch poznamenává, že Jednota se může konference zúčastnit v její pedagogické sekci a dále materiálně pozváním asi dvou fyziků na svůj náklad.

S. Vyčichlo informuje plenum o tom, že se žádá, aby se Jednota stala spolupořadatelem konference, zejména pokud jde o pomoc v pedagogické sekci. Pokud jde o pomoc finanční, může Jednota uvolnit nejvýše částku 12 000 Kčs.

S. Bačkovský oznamuje, že je zatím dost přihlášek ve všech sekcích kromě sekce pedagogické, a žádá v tomto směru o pomoc Jednotu.

S. Kořínek uvádí, že pokud jde o metodiku výuky fyziky a v problémech fyziky na všeobecně vzdělávacích školách vůbec, může Jednota účinně pomoci. Do vysokoškolských problémů výuky fyziky může Jednota těžko zasahovat.

S. Ilkovič se přimlouvá za účast matematiků v těchto otázkách.

S. Vachek upozorňuje, že tu je příležitost řešit některé otázky, o nichž se hovořilo v předcházejícím bodu pořadu jednání.

S. Vyčichlo navrhuje utvořit komisi, která by připravila program pedagogické sekce konference. Jádrem komise by mohla být existující komise pro fyzikální přednášky, pořádané Jednotou.

S. Bačkovský informuje plenum, jakým způsobem byla konference oznámena.

S. Vyčichlo dále oznamuje, že z poboček vyšel návrh, aby čas od času byly konány exkurse do fyzikálních středisek za účelem informací o moderním vývoji fyziky. Konference by bylo možno v tomto směru využít.

S. Ilkovič dodává k tomu, že v Bratislavě se konají pro učitele tak zvané experimentální večery, které vykazují úspěchy. Zároveň připomíná, že je žádoucí dosáhnout trvalého styku se středními školami.

S. Bačkovský vítá návrh na exkurse do fyzikálních středisek, zejména také proto, že dnešní naše fyzika je velmi mladá (6 let). Dále žádá s. Bačkovský o doporučení, jak určit termín konference (před nebo po začátku školního roku).

Po několika dalších návrzích na složení komise pro přípravu programu pedagogické sekce konference navrhuje

s. Kahuda komisi v tomto složení: předseda s. Slavík, místopředseda s. Zachoval, členové Beneš, Fuka, Hlavíčka, Jelen, Krmežský, Vachek, Valouch.

Diskuse k přednášce s. Zachovala tím končí a plenum přijímá jednomyslně toto usnesení:

Ústřední výbor souhlasí s účastí Jednoty na oslavách 50. výročí vybudování fyzikálního ústavu KU.

Ústřední výbor souhlasí dále s tím, aby činnost pedagogické sekce na fyzikální konferenci, která se

v rámci těchto oslav připravuje, byla zajištěna předsednictvem Jednoty. Za tím účelem se zřizuje komise ve složení navrženém s. Kahudou.

Ústřední výbor dále souhlasí s tím, aby se Jednota zúčastnila finančně na zajištění fyzikální konference částkou nejvýše 12 000 Kčs.

Tím skončila dopolední část jednání.

V odpolední části jednání, kterou řídil s. ak. Kořínek, po verifikaci zápisu z minulé schůze ústředního výboru (verifikaci provedli soudruzi Andrys a Vejsada), přednesl nejprve s. Kořínek zprávu předsednickou a s. Jelínek zprávu jednatelskou:

ZPRÁVA PŘEDSEDNICKÁ

Naposled zasedal ústřední výbor JČMF dne 19. června 1956. Od této schůze podle ustanovení stanov řídilo Jednotu čl. matematiků a fysiků předsednictvo. Předsednictvo konalo v tomto mezidobí celkem 9 schůzí.

Hlavní starostí předsednictva bylo uvést v chod pobočky Jednoty všude tam, kde pro to byly podmínky, t. j. kde existovaly skupiny matematiků a fysiků, které měly chuť pracovat a projevily přání, aby v jejich kraji byla založena pobočka. Dnes v českých zemích máme celkem 13 poboček, t. j. v každém kraji je pobočka s výjimkou kraje Karlovarského, který má na starosti pobočka v Plzni. Na Slovensku bylo uvedeno v život celkem 6 poboček, které řídí podle stanov slovenský výbor Jednoty. Pracovní podmínky jsou ovšem v různých krajích různé. Nejsnazší to mají ty pobočky, jejichž kraj má přirozené centrum, k němuž se soustřeďuje kulturní život kraje, nebo kraj, který má vysokou školu s katedrou matematiky a fysiky, která může pobočce Jednoty v její činnosti vydatně pomáhat. Pobočky ostatních krajů to mají daleko těžší. Předsednictvo ústředního výboru učiní vše, co bude v jeho moci, aby těmto pobočkám ulehčilo práci. Proti původnímu úmyslu, aby kraj Praha-město spravoval přímo ústřední výbor a jeho předsednictvo, rozhodlo se předsednictvo založit i v Praze-městě pobočku Jednoty. Tím bylo zdůrazněno rovnoprávné postavení všech krajů ve státě, a předsednictvo se domnívá, že to přispěje i k intenzivnější činnosti pobočky v Praze. Na Slovensku spravuje slovenský výbor přímo kraj bratislavský. Aby funkcionáři jednotlivých poboček byli informováni o organizačních a hospodářských věcech a aby zároveň i předsednictvo vyslechlo mínění a přání poboček, byli svoláni do Prahy dne 17. ledna předsedové a jednatelé poboček k celodenní poradě. O této schůzi a bližší podrobnosti o práci poboček bude řeč v jednatelské zprávě.

Po stránce organizační bylo jedním z hlavních úkolů předsednictva vypracovat jednací řád ústředního výboru a předsednictva ústředního výboru a dále jednací řád poboček. Návrh obou dvou řádů je předložen dnešní schůzi k projednání. Návrh jednacích řádů ÚV a PUV vypracoval s. Valouch, jednací řád poboček soudruzi z plzeňské pobočky: Veselý a Voleník.

Dalším důležitým úkolem bylo sestavení rozpočtu Jednoty na rok 1957, o němž bude podána zpráva ve zprávě hospodářské. Dále předsednictvo jednalo o dnešním jmění Jednoty s presidiem ČSAV a o dosavadním průběhu tohoto jednání se dozvíte ze zprávy hospodářské. Z finančních věcí je konečně této schůzi předložen návrh na zvýšení členského příspěvku pro činné členy z 10 Kčs na 20 Kčs, pro mimořádné členy z 3 Kčs na 15 Kčs. Za to budou dostávat všichni zaregistrovaní starší členové Jednoty a ti noví členové, kteří se přihlásili do 31. prosince 1956, zdarma časopis Jednoty „Pokroky matematiky, fysiky a astronomie“. Stanovení členského příspěvku je sice právem sjezdu Jednoty. Avšak minulá valná schůze Jednoty, která se konala dne 24. května 1956 a měla všechna práva stanovami vyhrazená sjezdu, přijala usnesení, kterým zmocňuje ústřední výbor, aby podle okolností stanovil vyšší členských příspěvků na další roky až do příštího sjezdu Jednoty.

Stalo se to proto, že již tehdy mělo vedení Jednoty v úmyslu dávat členům za členský příspěvek časopis. Pak ovšem nemohl členský příspěvek zůstat na dnešní výši.

Velkou péči věnovalo předsednictvo pořádání odborných přednášek v pobočkách. U předsednictva byly vytvořeny dvě komise: matematická, jejíž předsedou je s. doc. Fr. Nožička a fysikální, jejíž předsedou je prof. Zachoval a výkonným referentem s. Muzikář. Jedním z předních úkolů těchto komisí je pomáhat pobočkám při pořádání odborných přednášek. Pro velký význam tohoto úkolu byly zařazeny na program dnešní schůze zvláštní referáty o matematických a fysikálních přednáškách, které podají předsedové komisí.

Jednota čs. matematiků a fysiků vydává již od začátku roku 1956 svůj časopis Pokroky matematiky, fysiky a astronomie. V roce 1956 bylo vydávání časopisu umožněno laskavostí ministerstva školství a kultury. Časopis vycházel ve Státním pedagogickém nakladatelství. Od začátku roku 1957 převzalo časopis Nakladatelství ČSAV.

Dále od začátku letošního roku bude vycházet další časopis, na jehož vydávání se Jednota účastní velkým dílem: Rozhledy matematicko-fyzikální. Jsou to vlastně obnovené staré Rozhledy matematicko-přírodovědecké. Jsou určeny žákům třetího stupně všeobecné vzdělávací školy a škol odborných. Časopis vydává pod patronací ministerstva školství a kultury Státní pedagogické nakladatelství.

Jednota bude usilovat i o obnovení svých zahraničních styků. Za tím účelem vstoupí ve spojení s odbornými vědeckými společnostmi v ostatních zemích socialistického tábora. Mimo jiné navrhne jim výměnu časopisů, které tyto společnosti vydávají, za Pokroky. Avšak i s vědeckými společnostmi v západních zemích budeme se snažit vstoupit ve styk. První kroky v tomto směru již byly učiněny,

Konečně chtěli bychom Vás upozornit na jeden úkol, který bude v I. pololetí tohoto roku velmi aktuální. Jednota vydávala před válkou i po válce brožurku „Názvy a značky elementární matematiky“, která byla podle rozhodnutí ministerstva školství normou pro školské učebnice. Na popud ministerstva školství vytvořila I. sekce ČSAV komisi, která měla za úkol připravit nové vydání této brožurky. Komise Názvy a značky důkladně přepracovala. Elaborát je hotov a nese název „Názvy a značky školské matematiky“. Byl změněn proto, že Názvy a značky nebyly sestaveny s hlediska vědeckého oboru elementární matematiky, nýbrž s hlediska metodického, školského. Byly tam z části ponechány a z části nově zařazeny názvy, které s čistě vědeckého hlediska nevyhovují zcela, avšak jsou potřebné s metodického hlediska pro výklad ve škole. Návrh bude předložen naší odborné veřejnosti k posouzení, jakmile bude rozmnožen. Dostanete jej do poboček a bude třeba, abyste jej projednali a poslali ústředí výsledky Vaší diskuse.

Podobný návrh „Veličiny, jednotky a značky ve fyzice“ byl již projednán Úřadem pro normalisaci jako závazná norma pro všechny druhy škol. Předsednictvo se domnívá, že bylo trochu ukvapeně, vyhlásit tento návrh hned jako závaznou normu, zvláště když byl podroben diskusi v odborné veřejnosti jen nedostatečnou měrou. Proto předsednictvo zaslalo přípis Úřadu pro normalisaci, v němž žádalo, aby nebyl vyhlášen jako závazná norma, dokud nebude provedena diskuse o něm na opravdu široké základně. Úsilí předsednictva bude, abyste tento návrh dostali i vy do poboček k diskusi.

Dalším velkým úkolem bude, aby Jednota jako celek i pobočky, každá zvláště, věnovaly bedlivou pozornost připravované reformě všeobecné vzdělávací školy. Měl by to být vážný úkol ve všech pobočkách. Žádáme pobočky, aby posílaly ústředí připomínky k novým osnovám a aby bedlivě sledovaly zkoušení nových pokusných učebnic na vybraných jedenáctiletkách.

Tento rok pořádají českoslovenští fyzikové sjezd na oslavu padesátiletého trvání Fyzikálního ústavu Karlovy university. Jednota se přirozeně této významné události účastní. Dopoledne byl o této věci zvláštní referát.

Podle stanov má být svolán sjezd vždy do tří let po sjezdu minulém. Předsednictvo proto navrhuje, aby bylo pověřeno připravit příští sjezd Jednoty na duben nebo na první polovinu května roku 1959. Předsednictvo navrhuje, aby tento sjezd Jednoty byl spojen s konferencí o školské matematice. Další sjezd Jednoty by se konal roku 1962, v roce, na nějž případně sté výročí Jednoty. Předsednictvo přijde na jednu z nejbližších schůzí ústředního výboru s návrhem na vytvoření komise, která by připravovala důstojné oslavy tohoto výročí.

Na konec vás jménem předsednictva prosím, abyste po svém návratu domů seznámili své pobočky s výsledky jednání této schůze ústředního výboru. Dále vás prosím, abyste zůstali v živém styku s předsednictvem ústředního výboru, podávali předsednictvu zprávy z poboček, návrhy a náměty pro předsednictvo i pro ústřední výbor, ať již písemně, ať již ústně při svých zájezdech do Prahy. Jednota čs. matematiků a fyziků má velkou, krásnou tradici v našem vědeckém i kulturním životě. Je jen na nás, aby se v této tradici pokračovalo, tato tradice dále rozvíjela, aby Jednota byla opět významnou složkou našeho vědeckého a kulturního života a tak pomáhala podstatnou měrou budovat socialismus v naší zemi.

ZPRÁVA JEDNATELE

Vážení soudruzi,

Jednota čs. matematiků a fyziků začala svou činnost loňského roku na jaře po několikaletém ochabnutí. Za tu dobu se znatelně změnila vnější situace; v té době bylo vybudováno a již se žilo krajské zřízení, změnil se školský systém, budují se krajské ústavy pro další vzdělání učitelů, v mnohých krajských městech byly zřízeny vysoké školy a mnohé vědecké a výzkumné ústavy, a to všechno Jednota musí vzít v úvahu, jestliže se má zdárně vyvíjet její činnost.

První otázka, která nás musí zajímat je počet členstva. V tomto období, kdy činnost Jednoty se rozbíhala, velký zřetel byl věnován náboru členů; bylo nutné uvést do pořádku kartotéku členů starých a získat členy další, zvláště mezi mladými učiteli a mezi vědeckým dorostem. Proto v tomto období zaznamenala Jednota rychlý vzrůst členů, o čemž svědčí tato statistika:

Stav členů k 1. 4. 1956 . . . 560,
 k 1. 10. 1956 . . . 1020,
 k 1. 12. 1956 . . . 1210,
 k 30. 1. 1957 . . . 1370.

Vzrůst členů stále ještě pokračuje. Členové podle povolání jsou rozvrženi asi takto:

37 % je učitelů vysokých škol a pracovníků vědeckých ústavů,
 35 % je učitelů středních škol,
 15 % je inženýrů,
 10 % je studujících,
 3 % je důchodců.

Z přehledu je patrné, že Jednota zatím získává převážně své staré členy a při dalším náboru poroste asi počet učitelů středních škol a studujících. Dá se očekávat, že během tohoto roku počet členů ještě poroste, zvláště až další zájemci se dozvědí o různých výhodách, které Jednota členům poskytuje.

Pobočky. Jak jsme již slyšeli ze zprávy předsedy zřizování poboček postupovalo během celého období. Na téměř všechny ustavující schůze delegovalo předsednictvo ÚV některého svého člena nebo předního pracovníka Jednoty. Činnost poboček se rozvíjí, ovšem různým tempem a každá pobočka získává své charakteristické rysy.

a) Některé pobočky navazují a vlastně pokračují ve své tradici, na př. Praha, Brno, Bratislava. Silně ovlivňujícím činitelem pobočky je vysoká škola, zřízená v krajském městě, jako na př. v Olomouci, Plzni, Liberci, Ostravě. Naopak jsou pobočky, které pracují bez pomoci vysoké školy a musí se spoléhat převážně na učitele středních škol; takové pobočky jsou na př. v kraji Jihlavském, Pardubickém a Gottwaldovském.

b) Činnost poboček je také význačně ovlivněna rozložením kraje a možnostmi spojení. Zdá se, že některé pobočky budou moci pracovat v krajském měřítku pouze nepravidelně a s obtížemi. Na př. svou přednáškovou činnost budou muset decentralisovat do ještě menších územních celků tím, že rozdělí kraj na několik oblastí. Tak budou asi pracovat pobočky v Hradci Králové, v Jihlavě, v Gottwaldově a snad i jinde. Zvláštní pomoci patrně bude potřebovat pobočka v Praze-venkov. Tato pobočka je velmi rozlehlá a početná, nemá své krajské město a ani práce v oblastech nebude snadná.

c) Některé pobočky využívají vhodně místních výhod kraje, na př. ostravská pobočka je silně ovlivněna mohutným průmyslem, jednu třetinu jejího členstva tvoří inženýři, a tak i její přednášky budou mít zvláštní ráz.

Jiné pobočky úzce spolupracují s krajskými ústavy pro další vzdělání učitelů; vedoucí krajských kabinetů jsou často členy výborů poboček i některé schůze bývají pořádány společně.

Výhodné umístění získala pobočka v Hradci Králové, která sídlí v místní lidové hvězdárně, právě budované, používá její knihovny, přednáškových místností a pod.

Činnost poboček byla rozmanitá. Pro jejich přednáškovou činnost velkou pomocí byly matematická a fyzikální komise, zřízené při ústředním výboru. Některé pobočky se pokoušely i o jiné způsoby práce; pořádaly semináře, kursy pro členy, kursy pro nadané žáky účastníci se Matematické olympiady a pod. Ve všech pobočkách se zřizují knihovny, v některých také čítárny odborných časopisů.

Jednota bude musit projednávat některé otázky za široké účasti všeho členstva. Proto na př. předsednictvo požádalo dopisem všechny pobočky, aby v tomto kalendářním pololetí provedly důkladný rozbor návrhu pokusných osnov matematiky a fyziky. V brzkou bude následovat další žádost, aby pobočky na svých pracovních schůzích projednaly také návrhy terminologie školské matematiky a fyziky.

Jistě že Jednota a tedy také pobočky budou sledovat tvoření nových pokusných učebnic matematiky a fyziky pro střední školy a účastní se také nějakým způsobem jejich průzkumu.

Na pracovní schůzi předsedů a jednatelů poboček českých krajů byl vznesen pražskou pobočkou návrh, aby pobočky pomohly školám při náboru na vysoké školy tím, že studenty budou informovat o způsobu studia na vysokých školách a o možnostech vědecké práce v jednotlivých vědních oborech. Zdá se, že by mohli aspoň vysoké školy příslušného kraje informovat vážně zájemce o způsobu studia na jejich školách a že by se tím mohli lépe a účinněji vybírat vhodní, nadaní žáci.

Protože ve většině poboček práce teprve začíná, je mnohý úkol teprve započat a jeho uskutečnění bude provedeno až v tomto roce, t. j. 1957.

V této době bylo nutno udržovat soustavný a častý styk mezi předsednictvem a výbory poboček. Zřízení téměř všech poboček jsme se účastnili, v některých pobočkách jsme byli i vícekrát, s jed-

nateli a s předsedy jsme často jednali osobně, kromě normálního styku písemného, který pečlivě obstarávala s. Charvátová, zaměstnankyně našeho ústředí.

Protože se v poslední době nakupila řada otázek k projednání, pozvali jsme v lednu předsedy a jednatele všech poboček českých krajů k jednodennímu jednání, kde na místě jsme některé otázky řešili; některé další se stanou ještě předmětem jednání.

Časopisy. V této době vede Jednota redakčně dva časopisy: svůj členský, „Pokroky matematiky, fyziky a astronomie“ a „Rozhledy matematicko-fyzikální“. Došud vyšlá čísla Pokroků ukazují přechodnou fázi a ukazují směr, jakým se bude časopis brát. Má to být časopis výrazně členský. Má živou a zajímavou formou seznamovat širokou odbornou veřejnost o pokrocích v těchto vědách, má se všimnout také dějin těchto věd a má také přinášet zprávy o našem vědeckém životě a o práci Jednoty. Na schůzi zástupců poboček bylo žádáno, aby Pokroky zřídily pravidelnou rubriku knižních novinek a aby byla hojně recensována odborná a vědecká literatura dotyčných oborů. Naši členové si stěžují, že jsou doposud špatně a nepravidelně informováni o tom, co vyšlo.

Bude třeba, abychom všichni pomáhali redakci Pokroků v její nesnadné práci a pomohli jí tak vytvořit zajímavý a významný časopis.

Nemenší pozornost věnujeme časopisu „Rozhledy matematicko-fyzikální“, jejichž první číslo již vyšlo. Časopis vydává ministerstvo školství pro žáky středních škol a redakčně jej řídí Jednota. Redakční rada byla přestavěna a v jejím čele je s. docent Dr M. Menšík jako hlavní redaktor, a s. doc. Dr Setzer jako výkonný redaktor.

Zde žádáme pobočky o účinnou pomoc. Mezi členstvem Jednoty jsou totiž vynikající učitelé M a F, kteří dobře vědí, čeho žáci středních škol potřebují a co je nejvíce zajímavé. Proto jejich příspěvky, rady a náměty budou pro redakční radu zvláště cenné. Budeme o pomoc zvláště žádat učitele a vědecké pracovníky ve fyzice, aby časopis měl dostatek článků z oborů moderní fyziky, neboť o tyto články je mezi mládeží velký zájem.

Potřebujeme však i jiné pomoci. Potřebujeme, aby učitelé nyní, kdy časopis začíná vycházet, pomohli jej rozšířit mezi ty žáky, kteří mají hlubší zájem o matematiku a fyziku. Máme totiž po stránce propagační a distribuční ještě řadu obtíží, které nutno teprve řešit a překonat.

Kromě těchto základních úkolů, které předsednictvo muselo přednostně řešit, objevuje se již celá řada úkolů dalších, které jsme teprve začali sledovat. Zde uvedu jen jako příklad zřízení komise, která bude mít na starosti školní a odborný film z matematiky a fyziky. O členství v této komisi se vyjednává s některými členy Jednoty a každý zájemce z vás o tuto otázku by byl srdečně vítán. Uskutečnění tohoto úkolu a jemu podobných bude však spadat až do správního roku 1957 nebo i později a proto je širěji neuvádím.

Závěrem je možno říci, že tento půlrok skutečné činnosti JČMF byl věnován organizačnímu zajištění náboru členstva a že se v tomto období začala rozvíjet činnost ústředí i poboček v mnoha směrech. Tuto činnost však považujeme za počáteční stadium. V roce 1957 se vynasnažíme organizaci dobudovat tím, že zřídíme řadu odborných a speciálních komisí, činnost poboček se bude prohlubovat a bude získávat na rozmanitosti.

Obě zprávy byly podrobeny diskusi, která se zabývala hlavně propagací „Rozhledů“. Doporučuje se, aby byli informováni jednatele poboček a vedoucí kabinetů KU. Ukázková čísla z nevyprodaného nákladu budou zaslána školám.

ZPRÁVA HOSPODAŘE

1. Jednota v uplynulém roce 1956 hospodařila tak, že vydávala prostředky z dotace, kterou jí poskytla ČSAV na krytí rozpočtu. Rozpočet činil 128 500 Kčs. Poněvadž se rozvíjela činnost Jednoty až v druhém pololetí, kdy začaly pobočky čerpat z dotace, nebyl rozpočet v prvním pololetí dostatečně splněn ve výdajích a proto ČSAV snížila dotaci na druhé pololetí o 21 500 Kčs, takže vyplatila jen 107 000 Kčs. Vydali jsme 91 194,83 Kčs. Koncem roku 1956 byl zůstatek ve Státní spořitelně v Praze 17 828,48, v pokladně 1017,25, ve známkách 39,20, v pobočkách 20 tisíc 952,60 Kčs.

Jméni JČMF v roce 1956 se zmenšilo o 6000 Kčs, které ÚV věnoval jako odměny třem učitelům, zasloužilým v pětileté práci v Matematické olympiádě. K 31. 12. 1956 byl zůstatek jmění na hotovosti 154 982,52 Kčs. K tomu přistupuje dluh NČSAV, který činil 531 360,04 Kčs, ale který je třeba zmenšit o dluhy JČF a Chem. spol., Čsl. spol. zeměpisné, Pražského lingvist. kroužku, Slovenského ústavu a Král. čas. spol. nauk, úhrnem o 268 105,79 Kčs.

ČSAV doporučila 6. 6. 1956 zmíněným společenstvem, aby odepsaly dluhy JČMF a doporučila, aby kompenzačně JČMF odepsala tyto částky od dluhu NČSAV. Jednotě došel souhlas jen od Chemické spol. od Čs. spol. zeměpisné. Na zbytek poukázalo NČSAV 2. ledna 1957 částku

263 254,25 Kčs, takže zůstává dlužno 8129,33 Kčs. K 8. 2. 1957 máme 422 828,97 Kčs jmění. O odpisu této částky bude se jednat s fin. odd. ČSAV. Obdobně budeme jednat se zástupci ČSAV o dalším bodu přípisu z 6. 6. 1956 a z 20. 12. 1956, totiž, abychom celé své jmění spotřebovali na krytí rozpočtů alespoň na dvě léta, t. j. na rok 1957, a na rok 1958. Do té doby nebude ČSAV poskytovat JČMF dotace. V dopise se uvádí, že čerpání částky přesto podléhá ustanovením směrnic pro čerpání finančních prostředků vědeckých společností ČSAV a tudíž i kontrole revisních orgánů ČSAV.

Dne 27. ledna 1957 sdělila I. sekce, že jednáním za ČSAV byl pověřen prof. Kožešník. Zatím došlo jen k informativnímu hovoru 11. 2. 1957.

Závěrem žádáme ÚV, aby schválil odpisy naší pohledávky 259 976,46 Kčs u NČSAV a odpis kompenzačních našich dluhů u Chemické spol. ve výši 255 968 Kčs a Čs. zeměpisné spol. ve výši 4008,46 Kčs, které vyslovily souhlas, aby byly provedeny tyto odpisy k 31. 12. 1956.

2. Pro rok 1957 sestavili jsme rozpočet a předložili jej komisi zřízené ÚV na červnovém zasedání. Komise rozpočet schválila.

Do rozpočtu byly pojaty také všechny položky, jak se na nich usnesl ÚV. Hlavní položky rozpočtu JČMF v zemích českých I.—XIV.:

I. Investice	11 000,— Kčs,
III. Mzdový fond	16 800,— Kčs,
IV. Neosobní fond	86 400,— Kčs,
VI. Výdaje na pořízení materiál. zásob	42 750,— Kčs,
VII. Práce a služby	14 600,— Kčs,
VIII. Cestovné a pod. výdaje	37 900,— Kčs,
IX. Finanční náklady	2 500,— Kčs,
Dotace pro členy na Pokroky	54 000,— Kčs,
celkem vydání	265 950,— Kčs.
Příjem z funkční a správní činnosti (čl. příspěvky + úroky)	30 000,— Kčs,
Celkem potřeba na rok 1957	235 950,— Kčs.

Rozpočet JČMF na Slovensku byl předložen Slovenským výborem přímo SAV.

V rozpočtu je položka vydání 54 000 Kčs na 1500 výtisků časopisu Pokroky v roce 1957. Členové mají dostávat členský časopis za členský příspěvek. Valná schůze 28. 5. 1956 zmocnila ÚV, aby stanovil členský příspěvek na další léta podle hospodářského stavu a se zřetelem na možnost, aby členové dostávali časopis.

Rozpočet počítá s příspěvkem 20 Kčs od členů činných na rok 1957 a 15 Kčs od členů mimořádných na rok 1957 (zápisné 2 Kčs zůstává).

Žádám proto ÚV, aby schválil výši příspěvku pro rok 1957 jak je v rozpočtu, t. j. 20 Kčs u člena činného a 15 Kčs u člena mimořádného na rok 1957. Zápisné 2 Kčs u nového člena.

Poněvadž placení příspěvků v roce 1956 nebylo uspokojivé, navrhuje, abychom mohli rozeslat Pokroky nejdříve členům, kteří se v roce 1956 přihlásili a zaplatili příspěvky, pak členům, kteří byli členy dříve a přihlásili se v roce 1957 a zaplatí příspěvky za rok 1956, a všem novým přihlášeným v roce 1957 až po zaplacení příspěvků, avšak nejvýše jen do 1500 členů. Rozhodujícím je datum přihlášky.

Při té příležitosti apelujeme na s. tajemníky krajů, aby dbali toho, aby členové v pobočkách platili příspěvky a informovali se o tom při návštěvě v Praze. Zároveň žádáme s. předsedy a jednatele poboček, aby pečlivě a sporně připravovali rozpočet na rok 1958, podle zkušeností v roce 1956 a 1957, nezapomínali na investice (skříně pro knihovny) a také na event. exkurse fyziků do vědeckých ústavů a laboratoří.

Letos uspořádají sjezd naši fyzikové. Jednota chce umožnit 2—3 zaslužilým členům fyzikům z každé pobočky, aby se mohli účastnití prací sjezdu v sekci školské fyziky, měli případně referáty, shlédli ústav fyzikální a jeho laboratoře a viděli pokusy, a proto chce zajistit tuto sekci finančně. Náklad asi 12 000 Kčs byl by z rozpočtovaných položek na konference a přednášky.

Žádáme ÚV o vyjádření a o souhlas, abychom mohli použít této částky (nejvýše 12 000 Kčs) pro účastníky fyzikálního sjezdu a v něm zejména sekce školské fyziky.

Dále žádáme ÚV, aby dal souhlas k provedení odpisu naší pohledávky 8129,33 Kčs u NČSAV a odpisy našich dluhů u Slovanského ústavu, Pražského linguist. kroužku a Král. spol. nauk, jestliže k odpisu dojde souhlas od successora.

Diskuse k této zprávě, již se zúčastnili soudruzi Bačkovský, Ilkovič, Kořínek, Urban, Valouch, Veselý, Vyčichlo a Zachoval, se zabývala hlavně otázkou vlastního jmění Jednoty. Všichni diskutující se shodovali v tom, že Jednota má mít vlastní jmění, neboť má-li dobře plnit úkoly, jež jí jako vědecké společnosti ČSAV přísluší, musí mít možnost pružného rozhodování, což přirozeně vyžaduje, aby sama mohla disponovat jistými finančními prostředky. Právě projednaná účast Jednoty na pořádání fyzikální konference v r. 1957 je pro to názorným příkladem.

Plenum pak přijalo jednomyslně toto usnesení k hospodářské zprávě:

a) Ústřední výbor trvá na tom, aby jmění Jednoty zůstalo zachováno a bylo k dispozici Jednotě pro financování zvláštních důležitých a nepředvídaných úkolů, které nemohou být plánovány. Ústřední výbor ukládá PÚV, aby v tomto smyslu jednal.

b) Ústřední výbor schvaluje odpisy našich pohledávek ve výši 259 976,46 Kčs u Nakladatelství ČSAV a odpisy kompenzačních našich dluhů u Chem. spol. ve výši 255 968,— Kčs a Českoslov. zeměpisné společnosti ve výši 4008,46 Kčs, které vyslovily souhlas s odpisy a souhlasí aby byly provedeny tyto odpisy k 31. 12. 1956.

c) Ústřední výbor zmocňuje PÚV, aby provedlo po jednání se zástupci ČSAV také odpisy našich pohledávek 8129,33 Kčs u Nakladatelství ČSAV a odpisy našich dluhů u Slovenského ústavu, Linguist. kroužku a u Král. společnosti nauk, jestliže odpis bude schválen successory.

d) Ústřední výbor schvaluje výši členských příspěvků pro rok 1957 takto: 20 Kčs u člena činného, 15 Kčs u člena mimořádného. Zápisné u nového člena 2 Kčs.

e) Ústřední výbor se usnáší, aby časopis Pokroky byl rozeslán nejdříve členům, kteří v roce 1956 se přihlásili a zaplatili příspěvky, pak členům, kteří byli členy JČMF již dříve, přihlásili se v roce 1957 a zaplatili příspěvky na rok 1956 a konečně všem novým přihlášeným členům v roce 1957 v pořadí daném datem přihlášky, a to nejvýše jen 1450 členům.

Zprávy předsednická, jednatelská a hospodářská se schvalují.

Poté podává s. Harant

ZPRÁVU O ČINNOSTI SLOVENSKÉHO VÝBORU JČMF

Slovenský výbor Jednoty čs. matematiků a fyziků se ustavil na valném shromáždění, konaném za účasti 90 členů a zástupců ústředního výboru koncem října 1956 v Bratislavě. Předsedou byl zvolen akademik Hronec, místopředsedou akademik Ilkovič, tajemníkem dr Harant. Volba se dělá podle jednacích řádů Jednoty. Nový výbor se usnesl, že bude zároveň reprezentovat výbor Jednoty pro Bratislavský kraj.

Byl vypracován plán činnosti na rok 1957. Referentem matematické sekce je dr Huťa, fyzikální sekce dr Fischer. Konalo se 5 přednášek, členové výboru dále pomáhali v přednáškách v pobočkách. Výbor pomáhal při zřizování 4 poboček a při vypracovávání jejich pracovních plánů. Byl proveden nábor nových členů; celkem je dnes na Slovensku 300 členů Jednoty.

Pobočka v Žilině pro kraj Žilina byla ustavena 17. 11. 1956. Ustavující schůze se zúčastnil s. Harant. Předsedou pobočky byl zvolen s. J. Baránik, učitel JSS, tajemníkem s. L. Berger rovněž z JSS. Byly uspořádány zatím tři přednášky. Žilinský kraj je bez vysoké školy, bude tedy žilinská pobočka vyžadovat pomoci.

Pro Košický kraj (a zatím také pro kraj Prešovský) se ustavila pobočka v Košicích dne 22. 11. 1956. Ustavující schůze se zúčastnili soudruzi ak. Hronec a dr Harant. Předsedou pobočky byl zvolen s. prof. Fr. Jurga z VŠT, tajemníkem s. J. Chadba, odb. asistent VŠT. Byly zatím uspořádány čtyři přednášky.

Pobočka v Prešově bude ustavena asi v březnu.

Dne 23. 11. 1956 byla ustavena ve Zvolenu pobočka pro kraj Báňsko-bystrický. Ustavující schůze se zúčastnili soudruzi ak. Hronec a dr Harant. Předsedou pobočky byl zvolen s. doc. dr Tern, tajemníkem doc. dr Paľaj z VŠLI. Konaly se tři přednášky.

Pro kraj Nitrianský byla ustavena pobočka v Nitre začátkem prosince 1956. Ustavení se zúčastnil s. Harant. Předsedou pobočky byl zvolen s. A. Heiniš, profesor a vedoucí KUDVU, tajemníkem s. L. Dunajský, odborný asistent VŠPLI. Konaly se až dosud čtyři přednášky.

Pobočky mají vypracovány pracovní plány. Pro obtíže se svoláváním členů během školního vyučování se hlavní činnost přenáší do různých typů školení o prázdninách, jež jsou organizována za finanční pomoci KUDVU.

Slovenská akademie věd poskytla Jednotě na Slovensku 20. 10. 1956 dotaci v částce 20 000,— Kčs. Po 2500,— Kčs z toho bylo dáno pobočkám. Na rok 1957 se žádá dotace 67 000,— Kčs. Rozhodnuto se strany SAV dosud není, očekává se, že SAV poskytne dotaci 40 000—50 000 Kčs, což s pomocí KUDVU by celkem stačilo.

Protože slovenský výbor nemá žádnou placenou administrativní sílu, bylo rozhodnuto dát pokladníkovi a korespondentce jednorázovou odměnu.

Zpráva se po několika doplňujících poznámkách soudruhů Ilkoviče, Vyčichla a Haranta schvaluje.

Dalším bodem pořadu jednání bylo schválení nových poboček. Po zprávě s. Jelínka schvaluje plenum zřízení poboček Jednoty Praha pro ÚNV Praha, Praha-venkov pro KNV Praha, České Budějovice, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Ostrava, Nitra, Zvoleň pro kraj Bánská Bystrica, Žilina, Košice (zatím i pro kraj Prešov).

S. Vyčichlo pak přečetl návrh na formu přijímání nových členů Jednoty. S. Veselý k tomu podává některé připomínky. Po poněkud polemické diskusi, již se zúčastnili soudruzi Veselý, Vyčichlo a Valouch, byl návrh upraven podle připomínek s. Veselého. Plenum se pak usnáší na tomto:

Ústřední výbor zmocňuje předsednictvo, aby ustavilo komisi za vedení jednatele s. Jelínka, která zkontroluje evidenční listy členů starších, předloží ústřednímu výboru seznam členů nově se hlásících s návrhy. Komise si vyžádá vyjádření poboček, které věc projednají na členských schůzích podle pracovního řádu.

Na pořad jednání přichází jednací řád ústředního výboru a předsednictva ústředního výboru JČMF (jednací řád byl členům ústředního výboru předem rozdán) a pracovní řád pro pobočky Jednoty. Také k tomuto bodu pořadu jednání došlo k živé diskusi, místy dokonce polemické, v níž zejména s. Veselý prosazoval některé změny. Z diskuse vyšlo toto usnesení:

Jednací řád ústředního výboru a předsednictva ústředního výboru se předběžně schvaluje. Předsednictvou se ukládá, aby projednalo návrhy s. Veselého a v příští schůzi ústředního výboru podalo eventuelní návrhy na změny.

Návrh pracovního řádu pro pobočky byl schválen se změnou v par. 3, podle níž každá nová přihláška za člena Jednoty bude prověřena výběrem pobočky a oznámena její členské schůzi. Pak bude přihláška zaslána ústřednímu výboru k definitivnímu projednání.

Ústřední výbor zmocňuje předsednictvo, aby přijímalo definitivně nové členy, navržené pobočkami, pokud jejich přijetí nebude sporné. Sporné případy projedná plenum ústředního výboru.

Ústřední výbor ukládá předsednictvu, aby vhodným způsobem vybudovalo hospodářskou a odbornou evidenci členů Jednoty.

Dále přednesli zprávy s. Nožička a s. Zachoval o činnosti přednáškových komisí pro matematiku a pro fyziku:

ZPRÁVA KOMISE PRO MATEMATICKÉ PŘEDNÁŠKY

Pořádání přednášek je důležitým úsekem činnosti každé pobočky. V dnešní době je třeba, aby se přednášky konaly o takových tématech, která vzbudí velký zájem mezi členy, která je seznámí se zajímavými věcmi nebo jim pomohou v jejich práci. Při dnešním velkém pracovním úvazku každého člověka nebylo by vhodné konat přednášky příliš často. Plně postačí, budou-li jednou nebo dvakrát měsíčně. Bude dobré, když přednáškových schůzí se využije též k bližšímu seznámení a k užšímu osobnímu styku mezi členy pobočky. Podmínky této práce jsou ovšem v jednotlivých pobočkách různé. Záleží na tom, tvoří-li krajské město přirozené kulturní a územní středisko kraje či nikoli. Podle toho bude práce v různých pobočkách různá — někde snadnější, jinde obtížnější.

Ve městech s vysokými školami bude patrně potřeby konat dvoji druh přednášek: a) přednášky určené vědeckým pracovníkům a jednající o vědeckých problémech a výsledcích vědecké práce; b) přednášky určené širší odborné veřejnosti, jednající o pokrocích širších vědních úseků, o problémech vyučování matematice a podobných jiných věcech.

V místech, kde není vysoká škola, budou se většinou konat přednášky jen druhého druhu b).

Přednášková činnost Jednoty, pokud se týká vědeckých přednášek, v Praze i v Brně nikdy neustala, trvala stále. Naproti tomu přednášky, určené širší odborné veřejnosti, budou muset být i v těchto městech vybudovány.

Obecně možno dát pobočkám tyto rady: Je třeba přihlížet k tomu, která témata zajímají členy té určité pobočky a hledat pro tato témata přednášeče. Pro pobočku bude nejpohodlnější, najde-li si přednášeče v kraji — pokud je to ovšem možné. Ústředí Jednoty velmi rádo zprostředkuje návštěvy přednášeče i z jiného kraje, bude-li o vhodném přednášeči vědět. V takovém případě je však žádoucí, aby pobočky vyzuměly ústředí včas, nejspozději jeden měsíc před plánovanou přednáškou, pro niž referenta vyžadují. Ústředí Jednoty zašle v nejbližší době

všem pobočkám soupis řady přednášek se jmény a adresami přednášejících, který aspoň pro několik příštích měsíců poslouží pobočkám k orientaci v přednáškách z různých matematických disciplín, především těch, pro které nejsou k dispozici krajovní referenti. Tento soupis bude stále rozšiřován.

Je účelné, aby obsah každé přednášky byl stručně sepsán a aby referáty byly kdykoli k dispozici. Jde zde především o získání doplňkové literatury na základě referátů přednesených v rámci přednáškové činnosti Jednoty.

Komise pro přednášky z matematiky, zvolená na výborové schůzi Jednoty loňského roku, rámcově se zabývala přednáškovou činností Jednoty a doporučila, aby problematika rozvíjená v matematických přednáškách Jednoty byla především tato:

1. Pedagogická a didaktická témata přimykající se matematice na jedenáctiletkách a k matematické olympiádě;
2. referativní přednášky o současných matematických výsledcích a důležitých pokrocích v matematice;
3. přednášky týkající se příležitostních důležitých událostí v oboru matematiky ve světě (matematické kongresy, sjezdy a j.);
4. referáty a diskuse o nových matematických knihách a učebnicích;
5. přednášky o úspěších matematiky v příbuzných exaktních oborech;
6. matematická problematika dosud neřešená, souvisící s novými výzkumy a objevy v jiných exaktních vědách.

V tomto smyslu se komise postarala o zajištění referentů pro několik přednášek s uvedenou problematikou na nejbližší dobu.

Komise splnila též další úkol, t. j. zajištění přednášek v Praze v době od října minulého roku až do dnešního dne. V této době bylo prosloveno 13 přednášek v oboru matematiky, z nich šest bylo úzce vědecky specializovaných a zbývajících sedm bylo určeno širší matematické veřejnosti. Přednášky byly zvoleny vhodně, měly požadovanou úroveň a především byly četně navštívěny. Dvě z uvedených přednášek byly prosloveny zahraničními hosty (průměrná návštěva 20—25 hostů).

Komise zajistila rovněž přednášky do příštích dvou měsíců. Jde o tyto přednášky a referáty: Katětov, *O dvou výsledcích v obecné topologii*, Jarník-Fiedler-Nožička, *Matematické sjezdy v Sofii, Vídní a Bukurešti*, Metelka, *O konfiguracích*, Jelínek, *Vyučování matematice v jiných státech*, Nožička, *O styku ploch a křivek*.

V nejbližší době budou v diskusních večerech Jednoty pořádány diskuse o terminologii a eventuálně o učebnicích.

Závěrem podává komise návrh, aby do ní byl přibrán zástupce z vysokých škol technických a konkrétně navrhla doc. dr. Apfelbecka.

Úkoly, kterými se bude komise zabývat v nastávajícím půletí, jsou především tyto:

1. Zajistit přednášky i ve venkovských pobočkách, pokud bude k tomu ústředím v jednotlivých případech vyzvána;
2. podchytit přednáškovou činnost v pobočkách;
3. zajistit přednášky, přimykající se k aktuální středoškolské problematice;
4. postarat se o lepší propagaci přednášek (především tiskem);
5. sladit spolupráci v přednáškové činnosti ve všech pobočkách.

Do výborové schůze připraví komise několik konkrétních návrhů k realizaci vytyčených pěti bodů.

ORGANISACE PŘEDNÁŠEK

Pro plynulé a úspěšné rozvíjení přednáškové činnosti je třeba účelná organizace. Dosavadní komise pro přednáškovou činnost splnila v podstatě svůj účel. Dnes, kdy přednášky v jednotlivých pobočkách se již rozběhly, je otázka výběru přednášek zásadně věcí každé pobočky. Navrhují proto:

1. Každá pobočka (tedy i pobočky pražské) sestaví si svou vlastní přednáškovou komisi nebo referenta pro přednáškovou činnost. Jejím úkolem bude:

- a) zajištění přednášek v pobočce;
 - b) zodpovědnost za vhodný výběr přednášek;
 - c) vést záznamy o obsahu přednášek, záznam o jejich ohlase v místě pobočky;
 - d) udržovat pravidelný styk s komisemi jiných poboček buď přímo nebo přes dosavadní komisi při ústředí.
2. Účelem dosavadní komise necht' jest:

- a) podchytit a vést v evidenci přednáškovou činnost ve všech pobočkách;
- b) napomáhat v přednáškové činnosti poboček zajištěním referenta z poboček jiných (především pražských), pokud bude o to požádána;
- c) připravovat a též zajistit takové přednášky, které by měly být v zájmu celé matematické veřejnosti konány ve všech pobočkách (na př. diskuse o terminologii, o učebnicích na jednáníletkách, o aktuálních novodobých pojmech a vědeckých problémech a pod.);
- d) starat se o úzce odborné přednášky a o přednášky zahraničních hostů;
- e) připravovat pro ústřední výbor Jednoty souhrnné pravidelné zprávy o celkové přednáškové činnosti v období mezi dvěma jeho schůzemi se zhodnocením úrovně, vhodnosti výběru a jeho účelnosti;
- f) rozhodovat o eventuálním publikování kvalitních přednášek v celém jejich rozsahu;
- g) dosavadní komise se bude scházet pravidelně jednou měsíčně a bude předkládat Ústředí písemné záznamy ze svých schůzek;
- h) za veškerou činnost komise zodpovídá její předseda.

ZPRÁVA O PŘEDNÁŠKOVÉ ČINNOSTI VE FYSICE

Navrhují, aby byla pro přednáškovou činnost sestavena komise ve složení: M. Rozsival (ústav technické fyziky ČSAV), J. Pernegr (fyzikální ústav ČSAV), M. Trlifaj (fyzikální ústav ČSAV), Dibelka (pro věci pedagogické), Č. Muzikář (matematicko-fyzikální fakulta KU), Vachek (ministerstvo školství a kultury). Chci dále získat ještě jednoho pracovníka z ústavu pro nukleární fyziku ČSAV.

Činnost komise si představuji tak, že bychom se asi dvakrát ročně sešli a sestavili plán vhodných přednášek, a zajistili přednášející. Plán by se rozeslal pobočkám, které by si pak mohly přednášky vyžádat buď v komisi nebo přímo u autora. V plánu by také měly být uvedeny přednášky, kterými disponují jednotlivé pobočky. Pokud by některá pobočka měla zájem o přednášku, která není v plánu uvedena, požádala by o ni přednáškovou komisi, která by se postarala o přednášejícího.

V současné době jsou k dispozici přednášky: L. Zachoval, *Proč se fyzikové zajímají o fotografický proces* (fyzikální ústav KU, Praha II, Ke Karlovu 5); J. Pernegr, *O kosmickém záření* (fyzikální ústav ČSAV, Praha II, Křemencova 10).

Během jednoho měsíce budou přednášky: M. Valouch, *O kovech* (fyzikální ústav KU, Praha II, Ke Karlovu 5); Zd. Plajner, *O nukleární spektroskopii* (ústav nukleární fyziky ČSAV).

Do konce května budou přednášky: E. Klier, *O polovodičích* (celodenní s praktikem ve fyzikálním ústavu KU, Ke Karlovu 5); L. Trlifaj, *O reaktorech* (ústav nukleární fyziky ČSAV); E. Kašpar, *O polytechnickém zaměření vyučování na všeobecně vzdělávacích školách* (vysoká škola pedagogická, Praha II, ul. M. Rettigové); Č. Muzikář, *O záření elektronů* (matematicko-fyzikální fakulta KU, Praha II, Ke Karlovu 3).

Diskuse k těmto zprávám se zabývala hlavně fyzikální komisí, kde se ukázala nevyjasněná situace, pokud jde o pracovní náplň této komise. Pokud jde o přednáškovou činnost, navrhuje s. Borůvka, aby se využívalo především místních přednášejících v pobočkách;

s. Kořínek s tím souhlasí a poznamenává k věci zásadně, že předsednictvo Jednoty tu nehodlá nic předpisovat, že může a bude jen pomáhat; na pobočkách samých tu záleží, jak se jejich činnost v tomto směru vyvine. Diskuse skončila přijetím návrhu, aby komise pro přednášky z fyziky měla složení: Dibelka, Muzikář, Pernegr, Rozsival, Trlifaj a jeden pracovník ústavu pro nukleární fyziku ČSAV.

Na dotaz s. Vyčichla pak oznamuje ještě s. Fuka, že se v Olomouci studují zkušenosti s fyzikální olympiádou v SSSR a v Polsku, a že se připravuje zkušební fyzikální olympiáda v olomouckém kraji.

Jednání dále pokračovalo diskusí o tom, zda by Jednota neměla znovu vydávat vědecké knižnice „Cesta k vědění“ a „Kruh“. Plenum je jednotně toho mínění, že by se vydávání těchto sbírek mělo obnovit a *zmocňuje předsednictvo, aby sestavilo komisi, která by tuto otázku přezkoumala.*

Na tento bod navázala dále diskuse o dnešních nedostatcích v distribuci vědeckých knih. *Také v této otázce ukládá ústřední výbor předsednictvu, aby otázku přezkoumalo a podalo na příští schůzi ústředního výboru zprávu.*

Na konec odpoledního jednání informuje předsedající s. ak. Kořínek, že v roce 1959 se bude konat sjezd JČMF, v jehož rámci bude třeba uvažovat o uspořádání konference (na příklad konference o školské a elementární matematice), a že v roce 1962 dovrší Jednota 100 let svého trvání. Předsednictvo připraví pro příští schůzi ústředního výboru konkrétní návrhy na uspořádání důstojných oslav tohoto jubilea.

Tím schůze skončena.

Josef Veselka